Ірина Фаріон: Про вбивство Бандери і життя його Ідей

Розсекречені архіви радянських спецслужб: Юрій Бойко-Блохін і його сповнений випробувань шлях до утвердження української нації

Чому статус асоційованого члена ЄС без права голосу для України сильно нагадує новий Будапештський меморандум

Розсекречені архіви радянських спецслужб: Юрій Бойко-Блохін і його сповнений випробувань шлях до утвердження української нації

ПЕРСОНИ | ПТ, 2026-07-17 08:36

Версия для печати

2/РП
85
"УТВЕРЖДАЮ"
МИНИСТР ГОСБЕЗОПАСНОСТИ УССР
Генерал-лейтенант
(КОВАЛЬЧУК)
СОВЕРШЕННО СЕКРЕТНО
экз.№ 1
49 г.
П Л А Н
подготовительных агентурно-оперативных мероприятий
по делу Блохина.

Матеріали оперативної розробки за кордоном видатного українського вченого, громадсько-політичного діяча й теоретика українського націоналізму Юрія Бойка-Блохіна дають змогу зрозуміти, чому органи мдб / кдб срср так прискіпливо займалися саме науковцями – істориками, мовознавцями, літературознавцями, археологами.

Їхні дослідження витоків української нації, державності, мови, культури неабияк ставали на заваді імперським планам кремлівського керівництва, яке переписувало історію на свій лад. Тим, хто заважав цьому і не вписувався в затверджену на найвищому рівні в москві концепцію, оголошували війну.

«“Курсант” відмовляється від роботи»

Постать Юрія Блохіна привернула увагу чекістів одразу після завершення Другої світової війни. Серед українських діячів, які оселилися в Мюнхені, він вирізнявся неабиякою науковою, громадською і політичною активністю, виступав на наукових конференціях, писав статті й книги, входив до складу різних товариств та об'єднань. Але найголовніше – був членом Проводу українських націоналістів мельниківського крила й очолював референтуру пропаганди. Саме це стало підставою для взяття його в оперативну розробку представництвом мдб срср при Німецькій Демократичній Республіці.

Збирання досьє на Ю. Блохіна почалося з того, що з Берліна до Києва надіслали запит із проханням надати інформацію про те, чим він займався в період гітлерівської окупації, а також перевірити, чи не був раніше в агентурному апараті органів нквс урср. У відповіді йшлося про те, що він здебільшого перебував у Харкові, був членом міської управи, брав участь у роботі «Просвіти», відповідав за роботу з молоддю, друкував у газетах антирадянські статті під псевдо Ю. Бойко і Ю. Савченко, у 1941 році вступив до ОУН-м. Із відступом німецьких військ евакуювався до Києва і Львова й зрештою опинився у Мюнхені, де мешкав під прізвищем Карбик (пізніше в науковому середовищі став більше відомий як Бойко-Блохін). Крім того, повідомлялося, що Юрій Блохін і його дружина Олександра Сулима в агентурній мережі мдб не перебувають.

Через деякий час із берлінського представництва мдб надійшов новий запит. Просили перевірити, чи насправді Ю. Блохін раніше був репресований і за що. Пошук цих матеріалів мав несподівані наслідки. Факт арешту підтвердився. В архівах знайшли слідчу справу на нього. Після вивчення наявних матеріалів склали узагальнену довідку. В ній ішлося про те, що Блохін Юрій Гаврилович, 1909 року народження, уродженець міста Миколаєва, українець, із селян, учитель за фахом, був заарештований 10 жовтня 1929 року Миколаївським окружним відділом дпу.

Читайте також: **Розсекречені архіви радянських спецслужб: Ярослав Стецько. 40 років від дня передчасної смерті**

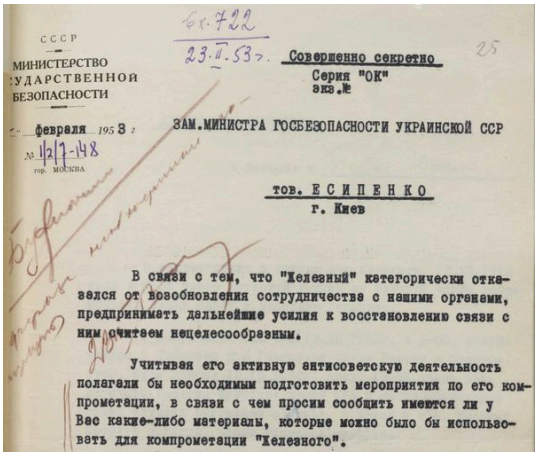
Ек.722
23.II.53 г.
Совершенно секретно
Серия "ОК"
экз.№
25
СССР
МИНИСТЕРСТВО ГОСУДАРСТВЕННОЙ БЕЗОПАСНОСТИ
февраля 1953 г.
№ 1/2/7-148
гор. МОСКВА
ЗАМ.МИНИСТРА ГОСБЕЗОПАСНОСТИ УКРАИНСКОЙ ССР
тов. ЕСИПЕНКО
г. Киев
В связи с тем, что "Железный" категорически отказался от возобновления сотрудничества с нашими органами, предпринимать дальнейшие усилия к восстановлению связи с ним считаем нецелесообразным.
Учитывая его активную антисоветскую деятельность полагали бы необходимым подготовить мероприятия по его компрометации, в связи с чем просим сообщить имеются ли у Вас какие-либо материалы, которые можно было бы использовать для компрометации "Железного".

НОВИНИ

09:02 12 суден флоту РФ уражено у Чорному морі протягом ночі
08:00 Ворог просунувся біля Іванопілля на Донеччині
22:29 Скандально відомого "татарівця" Максима Цуцкірідзе призначать в.о. керівника Національної поліції – ЗМІ
22:21 Зеленський звільнив Ткаченка та призначив нових в.о. голів Київської та Миколаївської ОВА
21:04 Марина Данилюк-Ярмолаєва: Публічне позорище
20:16 З життя покидьків і моральних уродів: Рада пішла на канікули до 18 серпня без призначення міністра оборони у країні, що воює
20:09 Треба було змінювати не міністра оборони, а командування Збройних сил - "слуга" Потураєв
20:00 В Україні завтра без опадів, вдень до +34°С
19:34 Зеленський будує поліцейську державу: в.о. голови СБУ стане Олександр Поклад, підлеглі якого переслідували журналістів і нищили НАБУ і САП
19:27 Президент призначив Євгенія Хмару виконувати обов'язки міністра оборони - це показова розправа над Федоровим

ПІДПИСКА НА КАНАЛ

НОВИНИ ПАРТНЕРІВ

Богдан Кошель сидітиме довічно: за розстріл інструкторів на...
ДЕТАЛЬНІШЕ

Поруч із «Загубленим містом» виявили сліди води, нагрітої до...
ДЕТАЛЬНІШЕ

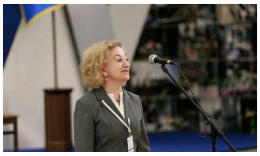
У Києві вимагають звільнити Марину Соловйову з Департаменту...
ДЕТАЛЬНІШЕ

РЕКЛАМА

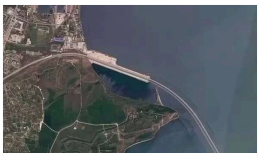
Масштабна драма на Керченському мосту: тисячі людей у пастці
ДЕТАЛЬНІШЕ

Герман Греф шокував заявою про кінець війни через крах...
ДЕТАЛЬНІШЕ

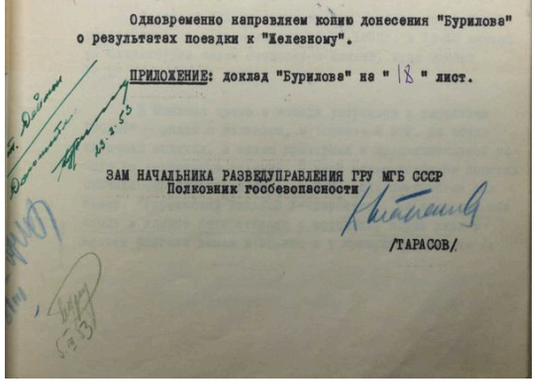

Одновременно направляем копию донесения "Бурилова" о результатах поездки к "Железному".

ПРИЛОЖЕНИЕ: доклад "Бурилова" на "18" лист.

ЗАМ НАЧАЛЬНИКА РАЗВЕДУПРАВЛЕНИЯ ГРУ МГБ СССР
Полковник госбезопасности

/ТАРАСОВ/

Зазначалося, що під час активної розробки упродовж 1928–1929 років учасників контрреволюційної організації «Спілка визволення України» органи дпу встановили причетність до українського націоналістичного підпілля студента Миколаївського інституту народної освіти Ю. Блохіна. У той час він нібито був організатором і керівником націоналістичного гуртка, до якого входила велика кількість молоді та студентів миколаївських навчальних закладів. Крім того, був пов'язаний із керівником миколаївського осередку СВУ М. Лагутою, від якого отримував націоналістичну літературу й використовував її у своїх антирадянських виступах. У довідці цитуються деякі висловлювання Ю. Блохіна, зокрема таке: *«…неодноразово підкреслював, що Україна тривалий час знаходиться під іноземним ярмом і що через це вона в культурному відношенні відстала. Необхідно організувати українську молодь у тісно згуртовану організацію для відродження колишньої слави України»* (ГДА СЗРУ. – Ф. 1. – Спр. 10948. – Т. 1. – Арк. 79–81).

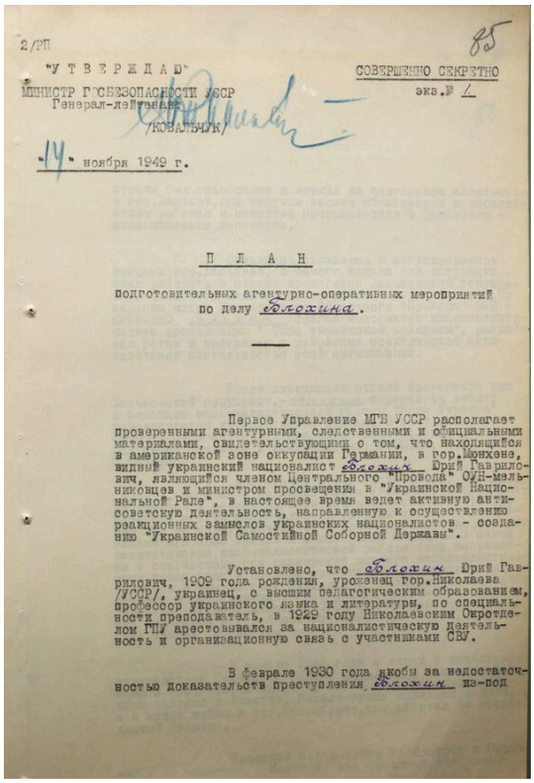

2/РП

85

"У Т В Е Р Ж Д А Ю"
МИНИСТР ГОСБЕЗОПАСНОСТИ УССР
Генерал-лейтенант
/КОБУЛЬНИК/

СОВЕРШЕННО СЕКРЕТНО
экз.№ 1

14 ноября 1949 г.

П Л А Н

подготовительных агентурно-оперативных мероприятий по делу Блохина.

Первое Управление МГБ УССР располагает проверенными агентурными, следственными и официальными материалами, свидетельствующими о том, что находящийся в американской зоне оккупации Германии, в гор.Мюнхене, видный украинский националист Блохин Юрий Гаврилович, являющийся членом Центрального "Провода" ОУН-мельниковцев и министром просвещения в "Украинской Национальной Раде", в настоящее время ведет активную антисоветскую деятельность, направленную к осуществлению реакционных замыслов украинских националистов - созданию "Украинской Самостийной Соборной Державы".

Установлено, что Блохин Юрий Гаврилович, 1909 года рождения, уроженец гор.Николаева УССР/ украинец, с высшим палеотическим образованием, профессор украинского языка и литературы, по специальности преподаватель, в 1929 году Николаевским Окротделом ГПУ арестовывался за националистическую деятельность и организационную связь с участниками СВУ.

В феврале 1930 года якобы за недостаточностью доказательств преступления Блохин из-под

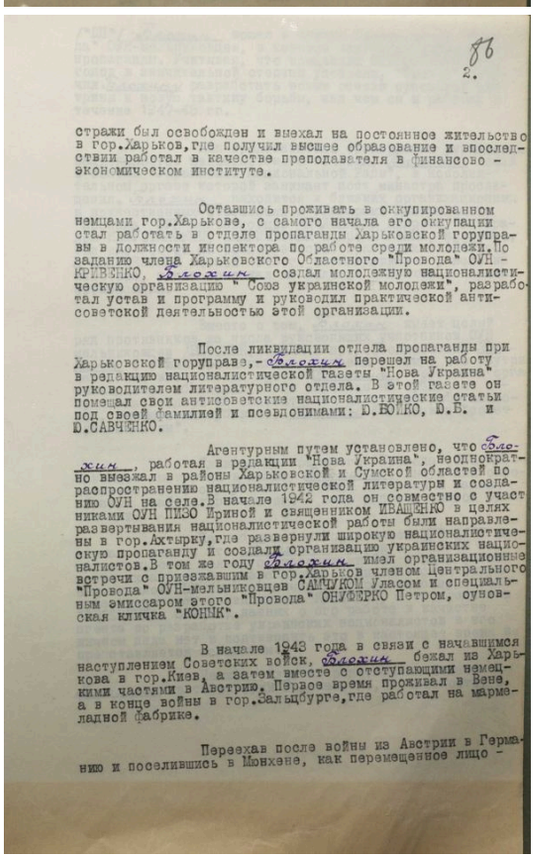

86

2.

стражи был освобожден и выехал на постоянное жительство в гор.Харьков, где получил высшее образование и впоследствии работал в качестве преподавателя в финансово - экономическом институте.

Оставшись проживать в оккупированном немцами гор.Харькове, с самого начала его оккупации стал работать в отделе пропаганды Харьковской горуправы в должности инспектора по работе среди молодежи. По заданию члена Харьковского Областного "Провода" ОУН - КРИВЕНКО, Блохин создал молодежную националистическую организацию "Союз украинской молодежи", разработал устав и программу и руководил практической антисоветской деятельностью этой организации.

После ликвидации отдела пропаганды при Харьковской горуправе,- Блохин перешел на работу в редакцию националистической газеты "Нова Украина" руководителем литературного отдела. В этой газете он помещал свои антисоветские националистические статьи под своей фамилией и псевдонимами: Б.ЮЙКО, Б.Б. и Ю.САВЧЕНКО.

Агентурным путем установлено, что Блохин, работая в редакции "Нова Украина", неоднократно выезжал в районы Харьковской и Сумской областей по распространению националистической литературы и созданию ОУН на селе. В начале 1942 года он совместно с участниками ОУН ПИЗО Ириной и священником ИВАЩЕНКО в целях развертывания националистической работы были направлены в гор.Ахтырку, где развернули широкую националистическую пропаганду и создали организацию украинских националистов. В том же году Блохин имел организационные встречи с приезжавшим в Гор.Харьков членом Центрального "Провода" ОУН-мельниковцев САМЧУКОМ Власом и специальным эмиссаром этого "Провода" ОНУФЕРКО Петром, оуновская кличка "КОНЯК".

В начале 1943 года в связи с начавшимся наступлением Советских войск, Блохин бежал из Харькова в гор.Киев, а затем вместе с отступающими немецкими частями в Австрию. Первое время проживал в Вене, а в конце войны в гор.Зальцбурге, где работал на мармеладной фабрике.

Переехав после войны из Австрии в Германию и поселившись в Мюнхене, как перемещенное лицо -

Відома тарологиня назвала точний рік закінчення всіх бід

ДЕТАЛЬНІШЕ

/"ДП"/ Блохин вошел в состав Центрального "Провода" ОУН-мельниковцев, в котором возглавил разведывательную пропаганды. Учитывая, что концепции СЦНГОРСКОГО 30-х годов в значительной степени устарели, "Провод" поручил Блохину разработать новые основы оуновской доктрины и новую тактику борьбы, над чем он и работал в течение 1947-48 гг.

Как представитель организации украинских националистов мельниковского течения, Блохин вошел в состав "Украинской Национальной Рады", в исполнительном органе которой занимает пост министра просвещения. Блохин находится в близких организационных и дружественных отношениях с главарями Центрального "Провода" ОУН-мельниковцев -МУДЫШКОМ Андреем, генералом КАПУСТИНСКИМ, АНДРИЕВСКИМ и др. МУДЫШ, например, был его гостем на рождественские праздники в 1947 г., а АНДРИЕВСКИЙ весной 1948 г. останавливался у него на квартире, когда приезжал из Бельгии в Мюнхен по делам организации.

Вместе с тем, Блохин имеет целый ряд противников из числа руководящих участников ОУН мельниковцев /НАЗСКИЙ, ЭНДИК и др./.Столкновения Блохина с этими противниками привели к тому, что внутрипартийные выступления против Блохина, групповые организационные обвинения, были вынесены на публичные обсуждения.В одной из напечатанных на стеклографе листовок, вывешенных публично, Блохин был назван "советским шпионом".

Главари Центрального "Провода" ОУН-мельниковцев выступили в защиту Блохина, выпустили опровержение по поводу упомянутой выше листовки и таким образом реабилитировали его в лице рядовых членов организации.

Из добытых 1-м Управлением МГБ УССР материалов видно, что Блохин будучи в 1928-30 гг. организационно связан с участниками СВУ и имея возможность их агентурно разрабатывать, Николаевским Окружным отделом ГПУ был привлечен к сотрудничеству в качестве агента под псевдонимом "КУРСАНТ", а впоследствии "ЖЕЛЕЗНЫЙ". Однако, данных о его работе в качестве агента по разработке украинских националистов в его личном деле нет и подтвердить это в настоящее время не представляется возможным.

Наличие близких родственных связей Блохина на территории Украины,где, в частности, в

гор.Николаеве должен проживать его отец Блохин Гавриил и в гор.Харькове брат жены, историк украинской литературы Сулима, а равно связь его в прошлом, как агента с данными органами, позволяет нам попытаться склонить Блохина работать в пользу Советского Союза или же, в случае его отказа, скомпрометировать перед украинскими националистами и американскими контрразведывательными органами и таким путем, устранить его от активной политической деятельности,направленной против СССР.

В этих целях считать целесообразным подготовить и направить в Западную Германию, в гор. Мюнхен проверенного на практической работе и преданного нам агента с задачей склонить Блохина к возобновлению сотрудничества с органами советской разведки в настоящее время, принять от него подробный доклад и обусловить условия дальнейшей связи.

Учитывая, что наиболее подходящей кандидатурой, могущей осуществить намеченные по делу Блохина мероприятия, является агент "ЛЭЙБА", вызвать последнего в 1-ое Управление МГБ УССР для тщательного инструктажа в разрезе специально разработанных для него задания и легенды-инструкции.

Чтобы заставить Блохина безоговорочно принять наше предложение,необходимо осуществить следующие агентурно-оперативные мероприятия:

1.- Установить местожительство отца Блохина -Блохина Гавриила, проживавшего до Отечественной войны в г.Николаеве, по ул. Малой Морской, дом №9 и по гор.Харькову и Харьковской области брата жены Сулимы и других родственников с целью последующей вербовки кого-либо из них для получения доверительного письма к Блохину.

2.- Сфотографировать подписку Блохина данную им при вербовке для использования ее как документ, могущий воздействовать на Блохина в случае его отказа от сотрудничества с советской разведкой и выполнения ее заданий.

3.- С аналогичной же целью произвести фотографирование важнейших агентурных донесений Бло-

хина. Для этого необходимо произвести тщательный розыск его рабочего дела, могущего храниться в архивах УМГБ или УМВД Николаевской, Одесской или Харьковской областей, в Окружных отделах ГПУ которых в свое время находился на связи Блохин.

4.- Срочно затребовать из УМГБ по Харьковской области копии протоколов допроса арестованного ИВАЩЕНКО Георгия об известной ему националистической деятельности Блохина и связанных с ним лицах.

5.- Направляющемуся в гор.Мюнхен для установления связи с Блохиным агенту 1-го Управления МГБ УССР "ЛЭЙБА" детально тщательно разработать задание и легенду-инструкцию и подробно проинструктировать его о линии поведения при встрече с Блохиным и в период нахождения в западных зонах оккупации Германии.

Вывод "ЛЭЙБЫ" в американскую зону оккупации Германии осуществить возможностями аппарата Уполномоченного МГБ СССР в Германии.

6.- Осуществление намеченных планом мероприятий возложить на ст.оперуполномоченного 1-го отдела 1 Управления МГБ УССР, майора ВАКУЛЕНКО.-

СТ ОПЕРУПОЛНОМОЧЕН.1 ОТД 1 УПР МГБ УССР
Майор /ВАКУЛЕНКО/

ЗАМ НАЧАЛЬНИКА 1 ОТДЕЛА 1 УПР МГБ УССР
Подполковник /БУРЛАЧЕНКО/

"СОГЛАСЕН" ЗА НАЧАЛЬНИКА 1 УПРАВЛЕНИЯ МГБ
Подполковник /ПЕТРУШЕНКО/

"10" ноября 1949 г.
гор.Киев.

Далі йдеться про те, що через побоювання арешту Ю. Блохін виїхав до Одеси, де вступив до тамтешнього інституту народної освіти, встановив контакти з керівником Одеської обласної організації СВУ професором Т. Слабченком і за його вказівкою проводив націоналістичну роботу серед студентів інституту. Там його невдовзі заарештували й доправили до Миколаєва для розслідування справи. Під час слідства він нібито заявляв, що ніякою антирадянською діяльністю не займався. Тож через відсутність вагомих доказів третього лютого 1930 року його звільнили з-під арешту.

Пошуком і перевіркою цих матеріалів займалося Харківське управління мдб, на адресу якого невдовзі надійшов черговий документ із Києва з важливими уточненнями. Зазначалося, що внаслідок додаткової перевірки з'ясували, що Ю. Блохін був завербований Миколаївським окружним відділом дпу і мав псевдо «Курсант», а згодом – «Залізний». Відтак керівництво мдб урср у черговій директиві поставило завдання: «Залізного» необхідно змусити працювати на нас. Але спершу мали знайти в архівах, крім наявної слідчої справи, ще й особову та робочу справи агента.

Водночас одразу ставили й іншу вимогу: *«Підібрати, підготувати й направити до Мюнхена нашого перевіреного кур'єра-вербувальника для встановлення зв'язку із "З" ["Залізним"], забезпечивши кур'єра фотокопією підписки "З" та іншими матеріалами, за допомогою яких можна схилити "З" до співробітництва з нами»* (ГДА СЗРУ. – Ф. 1. – Спр. 10948. – Т. 1. – Арк. 61).

> Читайте також: **Розсекречені архіви радянських спецслужб: Провідний діяч ОУН, розвідник, журналіст Ярослав Гайвас**

Така практика тоді була доволі поширеною в роботі органів мдб. За оперативними обліками перевіряли майже всіх, хто після війни опинився за кордоном. У разі підтвердження, що особа за різних обставин у роки жорстоких репресій і масових арештів під психологічним тиском або з інших причин давала згоду на співпрацю, намагалися її схилити до продовження негласного співробітництва уже в умовах закордону. Для наполегливішого переконання погрожували оприлюднити матеріали зі справи серед близьких та знайомих і навіть у пресі. Але з Ю. Блохіним із самого початку все пішло не за звичним сценарієм.

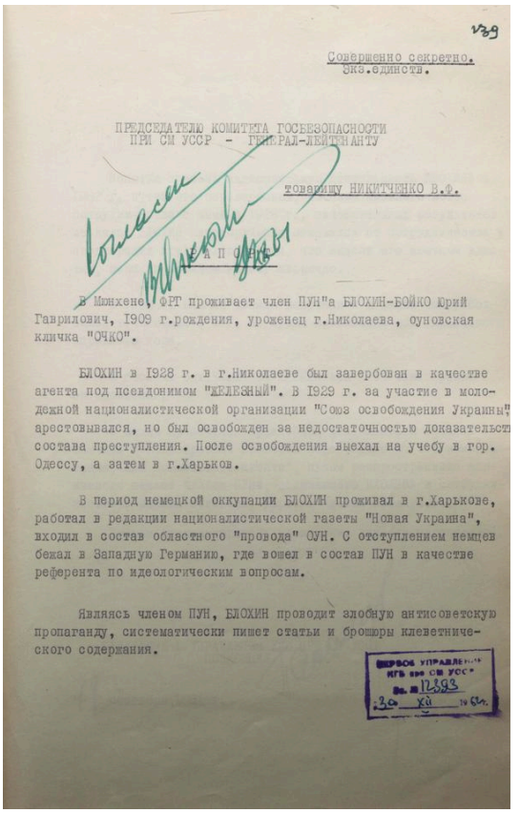

139

Совершенно секретно.
Экз.единств.

ПРЕДСЕДАТЕЛЮ КОМИТЕТА ГОСБЕЗОПАСНОСТИ
ПРИ СМ УССР - ГЕНЕРАЛ-ЛЕЙТЕНАНТУ

товарищу НИКИТЧЕНКО В.Ф.

Согласен

В Мюнхене, ФРГ проживает член ПУН"а БЛОХИН-БОЙКО Юрий Гаврилович, 1909 г.рождения, уроженец г.Николаева, оуновская кличка "ОЧКО".

БЛОХИН в 1928 г. в г.Николаеве был завербован в качестве агента под псевдонимом "ЖЕЛЕЗНЫЙ". В 1929 г. за участие в молодежной националистической организации "Союз освобождения Украины" арестовывался, но был освобожден за недостаточностью доказательств состава преступления. После освобождения выехал на учебу в гор. Одессу, а затем в г.Харьков.

В период немецкой оккупации БЛОХИН проживал в г.Харькове, работал в редакции националистической газеты "Новая Украина", входил в состав областного "провода" ОУН. С отступлением немцев бежал в Западную Германию, где вошел в состав ПУН в качестве референта по идеологическим вопросам.

Являясь членом ПУН, БЛОХИН проводит злобную антисоветскую пропаганду, систематически пишет статьи и брошюры клеветнического содержания.

ПЕРВОЕ УПРАВЛЕНИЕ КГБ при СМ УССР
Вх. № 17293
30 XII 1961 г.

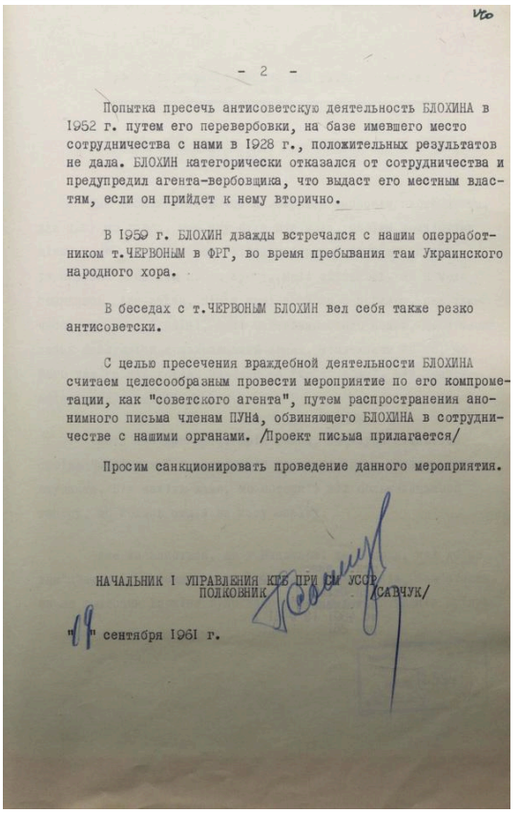

140

- 2 -

Попытка пресечь антисоветскую деятельность БЛОХИНА в 1952 г. путем его перевербовки, на базе имевшего место сотрудничества с нами в 1928 г., положительных результатов не дала. БЛОХИН категорически отказался от сотрудничества и предупредил агента-вербовщика, что выдаст его местным властям, если он прийдет к нему вторично.

В 1959 г. БЛОХИН дважды встречался с нашим оперработником т.ЧЕРВОНЫМ в ФРГ, во время пребывания там Украинского народного хора.

В беседах с т.ЧЕРВОНЫМ БЛОХИН вел себя также резко антисоветски.

С целью пресечения враждебной деятельности БЛОХИНА считаем целесообразным провести мероприятие по его компрометации, как "советского агента", путем распространения анонимного письма членам ПУНа, обвиняющего БЛОХИНА в сотрудничестве с нашими органами. /Проект письма прилагается/

Просим санкционировать проведение данного мероприятия.

НАЧАЛЬНИК I УПРАВЛЕНИЯ КГБ ПРИ СМ УССР
ПОЛКОВНИК /САЗЧУК/

"19" сентября 1961 г.

Як свідчать розсекречені документи, після тривалих розшуків чекістам вдалося знайти справу на нього. У ній лише 40 сторінок. Перший документ – підписка, датована 11 травня 1928 року. Але не про згоду на негласне співробітництво, а про зобов'язання не розголошувати факт виклику до органів дпу. Такі зазвичай відбирали в усіх, кого викликали на допит, бесіду або з інших причин.

Свідчень про роботу Ю. Блохіна як секретного співробітника у справі немає. У наявних документах ідеться про те, що працівники Миколаївського окружного відділу дпу урср ще кілька разів викликали його на бесіди, але все марно. *«…Працював у нас недовгий час через те, що виїхав, – зазначається в одній із довідок, – від роботи відмовлявся, на явки з'являвся не акуратно…»* (ГДА СЗРУ. – Ф. 1. – Спр. 10948. – Т. 1. – Арк. 240). У документі, затвердженому міністром держбезпеки урср М. Ковальчуком, фігурують такі самі висновки: *«…Відомостей про його роботу як агента щодо розробки українських націоналістів у його особовій справі немає і підтвердити це нині неможливо»* (ГДА СЗРУ. – Ф. 1. – Спр. 10948. – Т. 1. – Арк. 87).

Більшість матеріалів особової справи «Курсанта» – автобіографія, довідки з місця мешкання і навчання, про складання іспитів, здобуття права на викладання української мови, ведення гуртків тощо. Це псевдо Ю. Блохіну вочевидь заочно надали самі чекісти, що нерідко траплялося. Такі матеріали для шантажування не підходили. Тож вирішили вдатися до іншого перевіреного методу – підроблення документів.

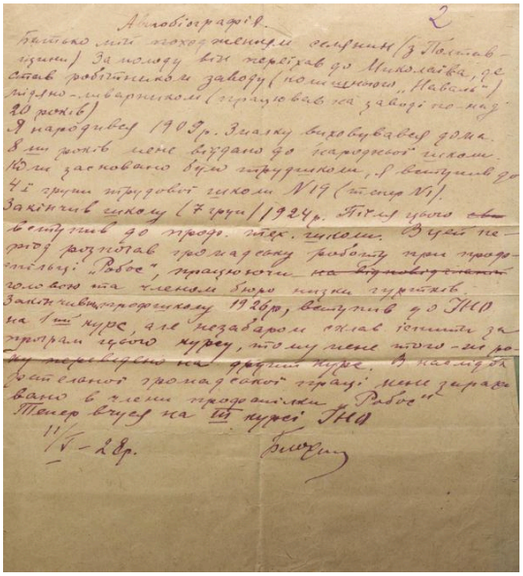

Для цього взяли написану Ю. Блохіним автобіографію і поставили завдання оперативно-технічному підрозділу таким самим почерком виготовити нібито його донесення в дпу. У донесенні йшлося про те, що він отримав від М. Лагути, головного провідника антирадянської націоналістичної організації «Спілка визволення України» на Миколаївщині, завдання особисто доправити до Києва звіт миколаївської організації СВУ, передати його письменниці Людмилі Старицькій-Черняхівській та отримати від неї інформацію про те, як діяти далі. «У зв'язку з викладеним прохаю Ваших вказівок. "Курсант"», – такою фразою закінчувалося донесення.

Згадування в донесенні про Л. Старицьку-Черняхівську, активну учасницю національно-культурного руху, яка в минулому входила до складу Української Центральної Ради, було невипадковим. У 1930 році вона була заарештована за участь у сфабрикованій органами дпу організації СВУ. У такий спосіб хотіли кинути тінь на Ю. Блохіна, що нібито й він причетний до цього арешту, що насправді не відповідало дійсності.

> Читайте також: **Розсекречені архіви радянських спецслужб: Полковник Альфред Бізанц - нотатки з внутрішньої тюрми МДБ УРСР**

Копію цього підробленого донесення і підписки про нерозголошення, на яку додатково наклеїли світлину Ю. Блохіна зі слідчої справи, надали агенту «Бурілову». Той мав виїхати до Мюнхена і здійснити, як зазначається в документах, перевербування. У доповіді міністрові держбезпеки срср В. Абакумову про проведення цього оперативного заходу зазначалося, що агентові дана вказівка «змусити Ю. Блохіна беззаперечно прийняти таку пропозицію».

> *«Якщо знадобиться, – йшлося в документі, – агент заявить, що у разі відмови фотокопії його підписки та агентурних донесень передадуть із відповідною легендою політичним противникам мельниківців – Центральному Проводу ОУН-бандерівців і редакціям бандерівських газет з метою його компрометації і подальшої ліквідації як радянського агента, а його родичі, які мешкають у радянському союзі, будуть піддані репресіям. Якщо ж він погодиться з нашою пропозицією і виконає доручене завдання, йому нададуть необхідну матеріальну допомогу, яку він, за наявними у нас агентурними відомостями, дуже потребує у зв'язку з тяжкою хворобою доньки. Крім того, йому забезпечать реабілітацію і повернення до радянського союзу»* (ГДА СЗРУ. – Ф. 1. – Спр. 10948. – Т. 1. – Арк. 113).

«Моя остаточна відповідь радянській розвідці»

Вранці 18 грудня 1952 року в Мюнхені до під'їзду одного з будинків зайшов непримітний чоловік, піднявся на третій поверх, знайшов табличку з написом «Prof. Yurij Bojko», натиснув на кнопку дзвінка й став чекати. Двері відчинив міцної статури чоловік, якого агент про себе охарактеризував як «типовий український дядько».

«Голова у Бойка велика, – наводиться зовнішній опис у звіті, *– риси обличчя великі і правильні, як мовиться, «витесані з каменю». Волосся густе, сиве, зачесане набік, доволі коротко підстриженний. Брови дуже густі, але не такі сиві, як волосся. Очі сірі, дещо розкосі, особливо ліве око дивиться кудись невизначено вбік»* (ГДА СЗРУ. – Ф. 1. – Спр. 10948. – Т. 2. – Арк. 35).

Коли зайшли до кімнати, «Бурілов» заявив, що має до професора два питання. Перше – консультація з приводу занять в університеті. Але одразу зауважив, що це не настільки важливо, і перейшов до головного. «Я маю для Вас звістку від Ваших родичів, від батька, сестри та інших, звістку й вітання». Ю. Бойко-Блохін, який збирався жестом запропонувати незнайомцю сісти, зупинився, насторожено подивився і передумав запрошувати. Далі розмовляли стоячи. «Бурілов» додав, що має вітання ще й від тих радянських органів, з якими господар квартири мав контакти в минулому як «Курсант» і «Залізний».

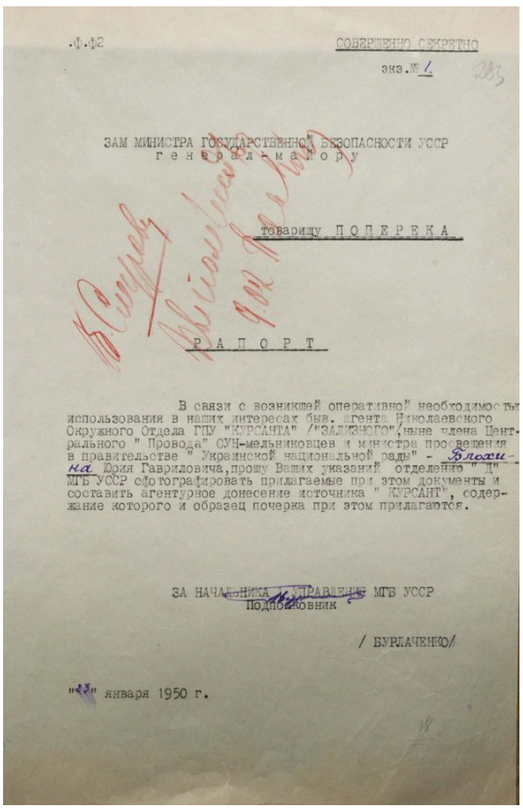

.1.42 СОВЕРШЕННО СЕКРЕТНО

экз.№ 1

ЗАМ МИНИСТРА ГОСУДАРСТВЕННОЙ БЕЗОПАСНОСТИ УССР
генерал-майору

товарищу ПОПЕРЕКА

РАПОРТ

В связи с возникшей оперативной необходимостью использования в наших интересах быв. агента Николаевского Окружного Отдела ГПУ "КУРСАНТА" /"ЗАЛИЗНОГО"/ ныне члена Центрального " Провода" ОУН-мельниковцев и министра просвещения в правительстве " Украинской национальной рады" - Блохина Юрия Гавриловича, прошу Ваших указаний отделению "Д" МГБ УССР сфотографировать прилагаемые при этом документы и составить агентурное донесение источника " КУРСАНТ", содержание которого и образец почерка при этом прилагаются.

ЗА НАЧАЛЬНИКА УПРАВЛЕНИЯ МГБ УССР
Подполковник

/ БУРЛАЧЕНКО/

"25" января 1950 г.

Як зазначається в звіті, Ю. Бойко-Блохін секунд десять прискіпливо дивився агенту в очі, потім на крок відступив і жорстко вимовив: «Я не бажаю і не буду вести з Вами переговори на цю тему». Його тон був очевидно ворожим. Агент це одразу відчув. Відтак намагався щось розповідати про батьків та інших родичів, де вони мешкають і чим займаються, про те, що ніхто за кордоном нічого не дізнається про цей візит, закликав бути поміркованим. Але Ю. Бойко-Блохін не хотів нічого чути й показав жестом на двері.

«Бурілов» спробував ще якось залагодити ситуацію, говорив про гарантії недоторканності для родичів і самого професора, що йому не доведеться працювати проти німців чи американців, лише надавати інформацію про українську еміграцію, а це, мовляв, безпечно для нього і не є криміналом. Крім того, застерігав, щоб той не надумав заявляти про цей візит у поліцію, бо це рівнозначно самогубству. Тоді, мовляв, копію його підписки та інші документи зі справи радянські представники нададуть до Української Народної Ради, до складу якої він входить, до бандерівської Служби безпеки та інших емігрантських організацій.

На ці посули й погрози Ю. Бойко-Блохін заявив таке:

> *«Послухайте, що я Вам тепер рішуче і, підкреслюю, остаточно скажу. Вас я бачу в перший і, сподіваюся, якщо Ви розумна людина, в останній раз… Далі. Ви, самі того не бажаючи, своєю появою в мене з цими пропозиціями певним чином попередили, з якого боку мені може загрожувати небезпека, і я буду готовий до того, як себе в майбутньому захистити. Можу Вас у цьому запевнити. Ні Вам, ні іншим не раджу ще раз до мене звертатися, бо надалі я діятиму так, як мені підказує моя совість, і тоді не ображайтеся на мене. Щодо моїх родичів, то листуватися з ними я не бажаю. Це колишні, щоправда, кровні зв'язки, але ми з батьком завжди розходилися в поглядах… Вас я прошу негайно залишити мою квартиру і попереджаю, щоб ще раз із такими пропозиціями не зверталися ані Ви, ані інші, бо наступного разу ми вже так мирно не розійдемося. Моя остаточна відповідь радянській розвідці: не намагайтеся мене переконувати, бо переконати мене неможливо жодними засобами»*
> (ГДА СЗРУ. – Ф. 1. – Спр. 10948. – Т. 2. – Арк. 40–41).

«Бурілов» хотів щось заперечити, але Ю. Бойко-Блохін рішуче його застеріг «не зловживати терпінням і не перетягувати струну». Після цього агент вийшов на вулицю, дістався до залізничного вокзалу і взяв квиток до Берліна. Наступного дня про поїздку і розмову з професором доповів у представництві мдб срср.

> Читайте також: **Розсекречені архіви радянських спецслужб: Кіндрат Полуведько. Арешт у Харкові як відлуння гучного вбивства у Роттердамі**

«Передати матеріали бандерівцям, щоб ті його ліквідували»

На початку лютого 1953 року із Берліна до Києва надійшов запит із вимогою, щоб агент «Бурілов» терміново зробив докладне описання квартири Ю. Бойка-Блохіна, а також схеми будинку, підходів до нього, входу до під'їзду, внутрішніх сходів. Додатково просили згадати, чи замикаються на ніч двері до під'їзду, наскільки жвавий рух на вулиці, чи є поряд поліцейська дільниця. Таку саму інформацію в той період у мдб збирали щодо військового міністра екзильного уряду УНР генерал-хорунжого Миколи Капустянського, якого планували ліквідувати, а невдовзі – щодо Лева Ребета й Степана Бандери.

Через смерть у березні того самого року сталіна та реорганізацію в системі мдб низка таких спецоперацій була поставлена на паузу і зрештою не доведена до кінця. Але об'єктів оперативної розробки не залишили у спокої. За Ю. Бойко-Блохіним продовжували стежити. Наприкінці 1957 року від закордонної агентури чекісти дізналися, що про візит «Бурілова» він одразу проінформував керівництво ОУН-м, розповів про все, як було. Ця історія нібито набула розголосу в українських емігрантських колах у Мюнхені.

Попри це в кдб срср (у той період мдб було вже перейменоване в кдб) не залишали планів поквитатися з непоступливим професором. На той час він написав фундаментальні праці «Шлях нації», «Проблеми історіософії українського націоналізму», «Основи українського націоналізму», «російське історичне коріння більшовизму» та інші.

Він одним із перших на науковому рівні дослідив питання про російську національну природу більшовизму, доводив, що більшовизм переміг і прищепився в росії, бо є питомо російським явищем, яке відповідає світогляду та характеру росіян. У наукових працях Ю. Бойко-Блохін підкреслював, що національна перемога українців є можливою, якщо в надрах нації відбудеться «великий духовий переворот, опертий на відчутті єдности "мертвих, живих і ненароджених". Внаслідок так званої сили постане могутня Українська Самостійна Соборна Держава зі світовою місією».

У кдб такі праці розцінили як крамольні й шкідливі. «Як член ПУН, – зазначалося в рапорті начальника 1-го (розвідувального) управління кдб урср С. Савченка на голову кдб урср В. Нікітченка, – *Блохін проводить злісну антирадянську пропаганду, систематично пише статті й брошури наклепницького змісту. Спроба припинити антирадянську діяльність Блохіна в 1952 р. шляхом його перевербування на основі наявного співробітництва з ним у 1928 р. не мала успіху. Блохін категорично відмовився від співробітництва й попередив агента-вербувальника, що викаже його місцевій владі, якщо він прийде до нього вдруге… З метою припинення ворожої діяльності Блохіна вважаємо доцільним здійснити захід щодо його компрометації як "радянського агента" шляхом поширення анонімного листа членам ПУН зі звинуваченням Блохіна у співробітництві з нашими органами (проект листа додається)*» (ГДА СЗРУ. – Ф. 1. – Спр. 10948. – Т. 2. Арк. – 139–140).

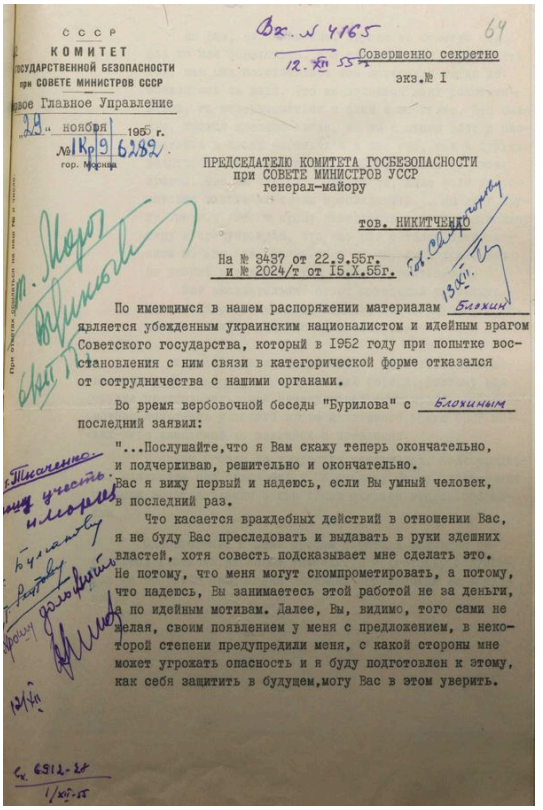

СССР
КОМИТЕТ ГОСУДАРСТВЕННОЙ БЕЗОПАСНОСТИ при СОВЕТЕ МИНИСТРОВ СССР
Второе Главное Управление

Вх. № 4165 12.XII 55г.

Совершенно секретно
экз.№ I

«29» ноября 1955 г.
№ 1Кр/9/6282
гор. Москва

ПРЕДСЕДАТЕЛЮ КОМИТЕТА ГОСБЕЗОПАСНОСТИ
при СОВЕТЕ МИНИСТРОВ УССР
генерал-майору
тов. НИКИТЧЕНКО

На № 3437 от 22.9.55г.
и № 2024/т от 15.X.55г.

По имеющимся в нашем распоряжении материалам Блохин является убежденным украинским националистом и идейным врагом Советского государства, который в 1952 году при попытке восстановления с ним связи в категорической форме отказался от сотрудничества с нашими органами.

Во время вербовочной беседы "Бурилова" с Блохиным последний заявил:

"...Послушайте, что я Вам скажу теперь окончательно, и подчеркиваю, решительно и окончательно. Вас я вижу первый и надеюсь, если Вы умный человек, в последний раз.

Что касается враждебных действий в отношении Вас, я не буду Вас преследовать и выдавать в руки здешних властей, хотя совесть подсказывает мне сделать это. Не потому, что меня могут скомпрометировать, а потому, что надеюсь, Вы занимаетесь этой работой не за деньги, а по идейным мотивам. Далее, Вы, видимо, того сами не желая, своим появлением у меня с предложением, в некоторой степени предупредили меня, с какой стороны мне может угрожать опасность и я буду подготовлен к этому, как себя защитить в будущем, могу Вас в этом уверить.

Ск. 6912-24
1/XII-55

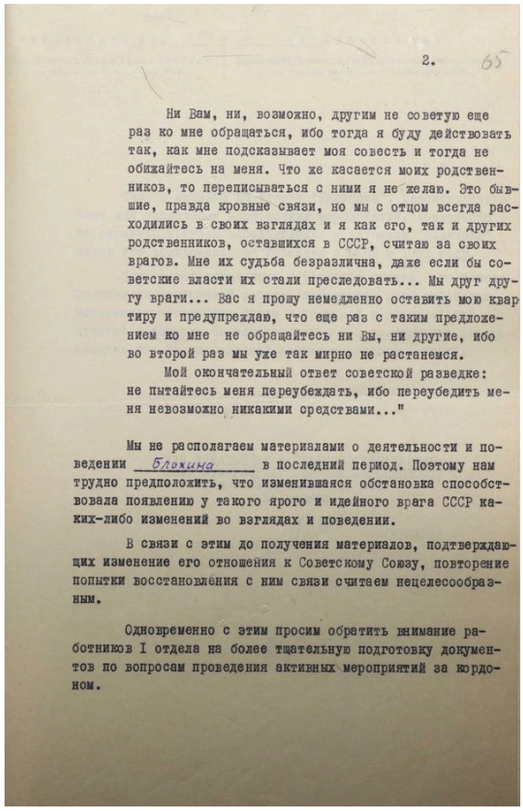

2. 65

Ни Вам, ни, возможно, другим не советую еще раз ко мне обращаться, ибо тогда я буду действовать так, как мне подсказывает моя совесть и тогда не обижайтесь на меня. Что же касается моих родственников, то переписываться с ними я не желаю. Это бывшие, правда кровные связи, но мы с отцом всегда расходились в своих взглядах и я как его, так и других родственников, оставшихся в СССР, считаю за своих врагов. Мне их судьба безразлична, даже если бы советские власти их стали преследовать... Мы друг другу враги... Вас я прошу немедленно оставить мою квартиру и предупреждаю, что еще раз с таким предложением ко мне не обращайтесь ни Вы, ни другие, ибо во второй раз мы уже так мирно не растанемся.

Мой окончательный ответ советской разведке: не пытайтесь меня переубеждать, ибо переубедить меня невозможно никакими средствами..."

Мы не располагаем материалами о деятельности и поведении Блохина в последний период. Поэтому нам трудно предположить, что изменившаяся обстановка способствовала появлению у такого ярого и идейного врага СССР каких-либо изменений во взглядах и поведении.

В связи с этим до получения материалов, подтверждающих изменение его отношения к Советскому Союзу, повторение попытки восстановления с ним связи считаем нецелесообразным.

Одновременно с этим просим обратить внимание работников I отдела на более тщательную подготовку документов по вопросам проведения активных мероприятий за кордоном.

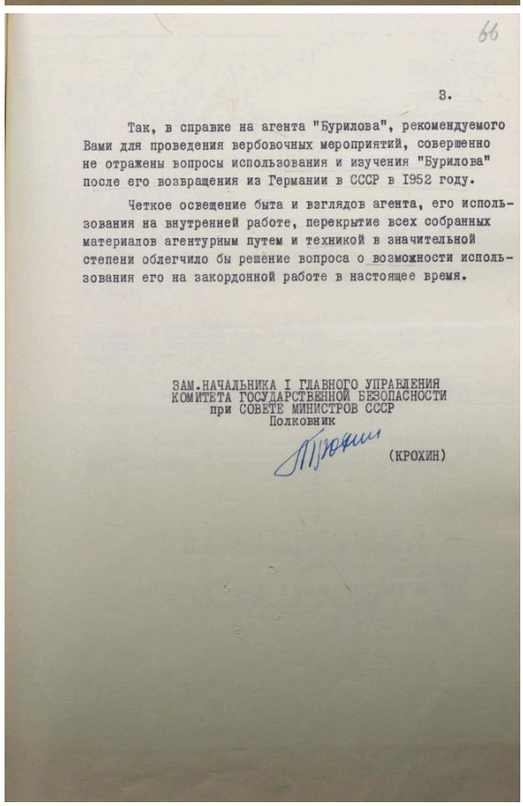

66

3.

Так, в справке на агента "Бурилова", рекомендуемого Вами для проведения вербовочных мероприятий, совершенно не отражены вопросы использования и изучения "Бурилова" после его возвращения из Германии в СССР в 1952 году.

Четкое освещение быта и взглядов агента, его использования на внутренней работе, перекрытие всех собранных материалов агентурным путем и техникой в значительной степени облегчило бы решение вопроса о возможности использования его на закордонной работе в настоящее время.

ЗАМ.НАЧАЛЬНИКА I ГЛАВНОГО УПРАВЛЕНИЯ
КОМИТЕТА ГОСУДАРСТВЕННОЙ БЕЗОПАСНОСТИ
при СОВЕТЕ МИНИСТРОВ СССР
Полковник

(КРОХИН)

У листі, крім усіх інших «гріхів», Ю. Бойку-Блохіну закидали, що він безконтрольно зустрічався за кордоном з більшовицькою агентурою. Зокрема, йшлося про таке: «Чому він не розказує, з ким зустрічався у сквері на Карлспляц і їздив у нічну пору на таксі по Мюнхену, коли тут перебував хор з України?» Цей закид не був випадковим. Але його суть чекісти переінакшили.

У звіті про поїздку за кордон працівника Львівського управління кдб, який виїздив під прикриттям заступника директора Українського народного хору, зазначалося, що під час гастролей у Мюнхені він зустрічався з низкою українських емігрантів. Один із тих, хто виявив підвищену цікавість до концерту, представився Юрієм Бойком, професором Українського вільного університету. Він коротко розповів «заступнику директора хору» про себе і навіть про те, що радянська розвідка посилала до нього агента, щоб завербувати. Потім вони домовилися про ще одну зустріч на Карлспляц. Тоді гуляли містом до другої години ночі. Говорили про українське мистецтво, культуру, літературу, Голодомор, репресії проти української інтелігенції.

Після повернення з-за кордону працівник кдб докладно описав ті дві зустрічі. У висновках зазначив, що наочно переконався в тому, що Ю. Бойко є одним із головних ідеологів українського націоналізму і затятим ворогом срср, з яким необхідно «лише боротися». Для цього пропонував підготувати для газети «За повернення на батьківщину» статтю про це спілкування із розвінчанням «ворога українського народу».

У компрометувальному листі все це видавали за конспіративні зустрічі з більшовицьким представником. Усього виготовили пів сотні таких листів. Їх надіслали до провідних діячів української еміграції та газети «Українське слово». Через певний час у довідках зазначалося, що на листи немає жодної публічної реакції. Висловлювали припущення, що кореспонденцію могли вилучити німецькі спецслужби. Тож ставили завдання не зупинятися і продовжувати поширювати анонімки не лише в Західній Німеччині, а й в інших країнах компактного мешкання українських емігрантів.

За підсумками цього довготривалого заходу відрапортували, що зусилля увінчалися успіхом і мельниківці виключили Ю. Бойка-Блохіна зі складу членів ПУН. Тож винесли постанову про те, що поставленої мети досягнуто, і справу закрили й здали до архіву. Насправді ж на ті анонімні листи й фальшиві звинувачення у Проводі ОУН не зважали. Адже Ю. Бойко-Блохін із самого початку про все розповів однопартійцям. А історія з виведенням його зі складу ПУН була пов'язана з тим, що він на запрошення бандерівської Спілки української молоді їздив до Англії для читання лекцій про Тараса Шевченка. Тобто в основі конфлікту були партійні протиріччя, а не світоглядні.

Щодо світоглядних переконань Ю. Бойка-Блохіна, то вони за увесь час не зазнали суттєвих змін. Він до кінця життя залишався відданим ідеї відновлення української незалежності і розбудови української нації. В Українському вільному університеті він не лише здобув звання професора історії української літератури, а й став деканом і потім ректором. Крім того, мав визнання як знаний фахівець із мовознавства, історії України, філософії, етнографії, педагогіки, літературної критики, мистецтвознавства. Був віце-президентом Державного центру УНР в екзилі (1984 р.) і головою сенату ОУН-м до кінця свого життя.

За кордоном вийшло чотири томи вибраних наукових праць Ю. Бойка-Блохіна ще за його життя. Рідну землю він відвідував тричі у 1990-тих роках після відновлення незалежності України. Брав участь у виставці своїх праць, наукових і творчих зустрічах. За визначні досягнення нагороджений орденом «За заслуги» III ступеня, отримав диплом почесного академіка Академії педагогічних наук України, став членом Спілки письменників України. Помер 17 травня 2002 року в Мюнхені. На його честь названо одну з вулиць у Миколаєві, де він народився, провів юнацькі роки й був заарештований за націоналістичну діяльність.

—

Джерело: **Служба зовнішньої розвідки України**

Читайте також:

- **Розсекречені архіви радянських спецслужб: агент МДБ УРСР «Д-2» перевірку в СБ ОУН не пройшов**
- **Розсекречені архіви радянських спецслужб. Як співробітники КДБ намагалися зробити з письменника Івана Багряного «червоного»**
- **Розсекречені архіви: Невідомий план ліквідації Степана Бандери**
- **«Нептун-47», таємна зброя МГБ**
- **Розсекречені архіви: Євген Врецьона. Шеф розвідки «Закордонного центру ОУН»**
- **Розсекречені архіви радянських спецслужб. Гарвардські студії Омеляна Пріцака… під кутом зору КДБ УРСР**
- **Розсекречені архіви радянських спецслужб. Віхи історії української розвідки: Інформбюро Генштабу Армії УНР**
- **Розсекречені архіви радянських спецслужб: Спецоперація КДБ - «Дніпро» на теренах Західної Німеччини.**
- **Розсекречені архіви радянських спецслужб: Письменник Ігор Костецький. КДБ ловив його, та не…**

Share 0

Читайте «Аргумент» в **Facebook** и **Twitter**

Если вы заметили ошибку, выделите ее мышкой и нажмите ***Ctrl+Enter.***

Коментарі

3 Toxic Foods for Dogs: The One Meat

Your Pet Nutrition

ТАКОЖ НА **АРГУМЕНТ**

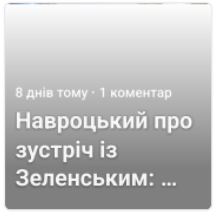

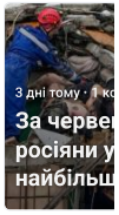

Sponsored

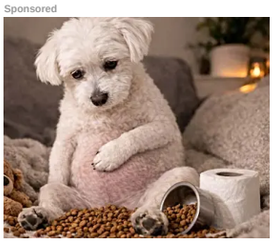

3 Toxic Foods for Dogs: The One Meat You Should Never Feed Your Dog

Your Pet Nutrition

Vet Begs Owners: Never Give This Toxic Meat To Your Dog

Your Pet Nutrition

Costco Shoppers Say This Shoe Is Unbelievably Comfortable!

WideStep

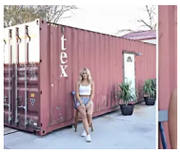

This Young Woman Is Living In This Container - Take A Peek Inside

Tips and Tricks

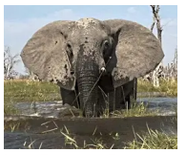

Lone Elephants Roars for Hours - When The Get Close They See…

Tips and Tricks

by Taboola

0 Коментарів

1 Увійти ▾

G

Розпочати обговорення…

УВІЙТИ ЗА ДОПОМОГОЮ

АБО ЗАРЕЄСТРУВАТИСЬ У DISQUS ?

Ім'я

• Поділитися

Найкращі Найновіші Найстаріші

Залиште перший коментар.

Підписатись Приватність Не продавати мої дані DISQUS

ВІДЕО

Розвінчуємо російський міф: СССР «подарував» Україні промисловість

48 днів у Малій Токмачці: як бійці ССО зачистили ворожі руїни та вийшли без жодної втрати

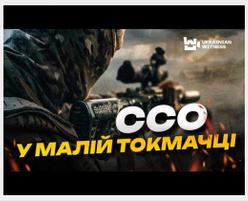

Правда про VIP-волонтерство з елементами скаму Тищенка та його ексдружини

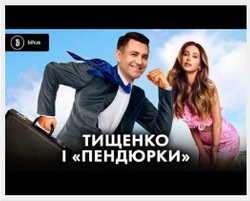

© 2011 «**АРГУМЕНТ**»

Републікація матеріалів: для інтернет-видань обов'язковим є пряме гіперпосилання, для друкованих видань – за запитом через електронну пошту.**Посилання або гіперпосилання повинні бути розташовані при використанні тексту - на початку використовуваної інформації, при використанні графічної інформації - безпосередньо під об'єктом запозичення.**. При републікації в електронних виданнях у кожному разі використання вставляти гіперпосилання на головну сторінку сайту **argumentua.com** та на сторінку розміщення відповідного матеріалу. За будь-якого використання матеріалів не допускається зміна оригінального тексту. Скорочення або перекомпонування частин матеріалу допускається, але тільки в тій мірі, якою це не призводить до спотворення його сенсу.

Редакція не несе відповідальності за достовірність рекламних оголошень, розміщених на сайті, а також за вміст веб-сайтів, на які дано гіперпосилання.

Контакт: ***uargumentum@gmail.com***